Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 3568/2009, ECLI:CZ:NS:2010:23.CDO.3568.2009.1

Číslo: 12/2011

Právní věta:

Speciální právní úprava jednání podnikatele (§ 13, § 15, § 16 obch. zák.) obsažená v obchodním zákoníku platí nejen v obchodněprávních vztazích, ale i v případě, že je podnikatel subjektem občanskoprávních vztahů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.03.2010

Spisová značka: 23 Cdo 3568/2009

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednání právnických osob

Předpisy: § 15 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 27. 2. 2008 změnil rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 7 ze dne 12. 9. 2006, tak, že žalobu o zaplacení 1 250 000 Kč s příslušenstvím zamítl; zároveň rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Zatímco soud prvního stupně po zjištěném splnění podmínek pro výplatu uplatněné částky podle ujednání v profesionální smlouvě ze dne 15. 2.1997 včetně její přílohy č. 1 dospěl k závěru, že žalobce má nárok na doplacení části finanční odměny ve výši 1 250 000 Kč s příslušenstvím z celkové smluvně dohodnuté výše 1 500 000 Kč, odvolací soud žalobu na zaplacení uvedené částky zamítl s odůvodněním, že není žádný právní podklad pro její přiznání, domáhá-li se žalobce plnění z absolutně neplatné smlouvy.

Odvolací soud k tomuto závěru dospěl na základě zjištění, že uvedenou profesionální smlouvu včetně její přílohy č. 1 neuzavřela osoba oprávněná jednat za žalovanou ve smyslu § 20 obč. zák.

Ze zápisu v obchodním rejstříku odvolací soud zjistil, že v rozhodné době, v době podpisu profesionální smlouvy, byli oprávněni jednat a podepisovat za žalovanou společnost buď všichni členové představenstva společnosti nebo samostatně předseda představenstva anebo společně dva

členové představenstva, kteří k tomu byli všemi členy představenstva písemně pověřeni.

Soudem bylo zjištěno, že smlouvu podepsal I. H., který vykonával funkci sportovního ředitele, avšak nebyl nikdy statutárním zástupcem žalované, a Ing. G. Š., který se stal členem představenstva 19. 2.1997, což bylo o čtyři dny později, než jako generální manažer uzavíral předmětnou smlouvu a zároveň její přílohu, v níž se smluvní strany pod bodem č. 4 dohodli, že v případě, když klub získá titul Mistra ligy, bude ve prospěch hráče – žalobce uhrazena finanční odměna 1 500 000 Kč, z níž žalobce dovozoval svůj nárok na zaplacení požadované částky.

Odvolací soud z uvedeného dovodil, že předmětná smlouva nebyla podepsána způsobem zapsaným v obchodním rejstříku, což způsobilo její neplatnost.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení otázky platnosti smlouvy uzavřené mezi účastníky dne 15. 2.1997. Namítá, že se odvolací soud nevypořádal s otázkou, zda smlouvu, pokud ji neuzavřel za žalovanou stranu statutární orgán, neuzavřela osoba oprávněná ve smyslu § 15 obch. zák. Dovolatel se domnívá, že právě o takovou situaci, kdy měl být použit § 15 obch. zák. při posouzení otázky uzavření smlouvy oprávněnou osobou, se v daném případě jednalo. Poukazuje na skutečnost, že uvedená smlouva, stejně tak jako jiné smlouvy uzavřené s jinými hráči týmiž osobami žalované, byla registrována u Českého fotbalového svazu jako právně perfektní. Dále uvádí, že na základě uvedené smlouvy byl žalobce, jako hráč žalované, zaregistrován, žalovaná v průběhu projednávané věci svůj závazek vůči žalobci dopisem I. H. ze dne 16. 2.1998 nezpochybnila a dokonce jej uznala tím, že částečně svůj závazek – ve výši 250 000 Kč – splnila. Dovolatel má dále za to, že i kdyby smlouva byla z jakéhokoliv důvodu neplatná, bylo třeba, aby odvolací soud posuzoval uplatněný nárok žalobce na základě jiného právního titulu, jestliže v řízení vyšlo najevo, že žalovaná svůj závazek vůči žalobci uznala a částečně jej i plnila. Dovolatel nesouhlasí s tím, že odvolací soud považoval listinu I. H. ze dne 16. 2.1998 v tomto směru za právně irelevantní.

Žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání žalobce navrhla jeho zamítnutí. Má za to, že žaloba byla správně zamítnuta, neboť posuzovaná profesionální smlouva nebyla za žalovanou podepsána oprávněnými osobami. Navíc je přesvědčena, že nárok žalobce je promlčen. Souhlasí s názorem odvolacího soudu, že k uznání dluhu žalovanou nedošlo, když listina ze dne 16. 2.1998 je právně zcela irelevantní, byla-li podepsána osobou neoprávněnou jednat ve finančních záležitostech žalované navenek. Mimoto se žalovaná domnívá, že uvedená listina z 16. 2.1998 ani žádné uznání dluhu neobsahuje.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle článku II. bodu 12. zákona č. 7/2009 Sb., obsahujícího přechodná ustanovení k novele občanského soudního řádu provedené tímto zákonem, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vyhlášeným (vydaným) přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 7. 2009) se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. S ohledem na den, kdy bylo vydáno rozhodnutí odvolacího soudu (27. 2. 2008), bylo tedy v řízení o dovolání postupováno podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a řádně zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a opírá se o způsobilý

dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Uvedené vady řízení se z obsahu spisu nepodávají a dovolatel ani takové vady v dovolání výslovně nenamítá.

Nesprávným právním posouzením věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy).

Dovolací soud dospěl k závěru, že odvolací soud neposoudil otázku uzavření profesionální smlouvy ze dne 15. 2. 1997 oprávněnou osobou v souladu s hmotným právem, což mělo za následek, že nemohl být odvolacím soudem učiněn správný závěr o neplatnosti této smlouvy.

Odvolací soud při posouzení platnosti uzavřené smlouvy vyšel ze svého předešlého závěru, že předmětná smlouva nebyla uzavřena statutárním orgánem, byla-li podepsána generálním manažerem Ing. G. Š. a I. H., sportovním ředitelem žalované.

Odvolací soud tak především pochybil v závěru, že žalovaná obchodní společnost může jednat pouze prostřednictvím statutárního orgánu. Nezkoumal, zda žalovaná akciová společnost v posuzovaném případě nejednala na základě zastoupení – zejména zastoupení zákonného. Akciová společnost je podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 2 písm. a) obch. zák., ve znění ke dni uzavření smlouvy, a tudíž ve smyslu § 1 odst. 2 obch. zák. je třeba na jednání akciové společnosti aplikovat § 13 odst. 1, větu druhou, obch. zák., podle níž právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.

Ustanovení § 15 obch. zák., ve znění ke dni uzavření posuzované smlouvy, zakotvuje zákonné zastoupení podnikatele tak, že „Kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází."

Toto ustanovení se vztahuje i na jednání podnikatele v občanskoprávních vztazích. Speciální právní úprava jednání podnikatele obsažená v obchodním zákoníku platí nejen v obchodněprávních vztazích, ale i v případě, že je podnikatel subjektem občanskoprávních vztahů.

K tomu, aby určitá osoba mohla jednat ve smyslu § 15 obch. zák. za podnikatele, se vyžaduje současné splnění dvou podmínek. Především musí jít o osobu, která je pověřena určitou činností.

Zákon neobsahuje žádné další omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (nemusí jít o zaměstnance podnikatele, popř. o osobu v jiném, obdobném vztahu k podnikateli) a neurčuje ani obsah a formu pověření. Druhou podmínkou vzniku oprávnění pověřené osoby zastupovat podnikatele přímo ze zákona bez zvláštní plné moci je to, že činnost, kterou byla tato osoba pověřena, je činností při provozu podniku (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 32 Odo 766/2003, publikovaný na www.nsoud.cz).

V případě zákonného zastoupení ve smyslu § 15 obch. zák. bylo tedy třeba se zabývat tím, zda v posuzovaném případě nebylo při výkonu funkce generálního manažera či sportovního ředitele obvyklé, aby obchodní smlouvy za společnost podepisovaly uvedené osoby, jako její zákonní zástupci.

Je namístě připomenout i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 32 Odo 1455/2005,

publikovaný na www.nsoud.cz, v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že při výkonu funkce ředitele podniku je obvyklé, aby obchodní smlouvy za společnost jako její zákonný zástupce podepisoval ředitel.

Nutno dále konstatovat, že ze skutkových okolností nevyplývá, že by se v posuzovaném případě jednalo o obchodně závazkový vztah. Nebylo zjištěno, že by žalobce, jako profesionální hráč, byl podnikatelem ve smyslu § 2 odst. 2 obch. zák. a že by byly splněny i další náležitosti relativního obchodu ve smyslu § 261 odst. 1 obch. zák. Nemůže se jednat o kombinovaný ani typový obchod ve smyslu § 261 odst. 3 až 6 obch. zák., resp. o fakultativní obchod ve smyslu § 262 obch. zák. (srov. Karel Marek, Obecná úprava obchodních závazkových vztahů, Právní fórum, r. 2009, čís. 3, str. 101).

Z pohledu § 261 odst. 3 a 4 obch. zák. pak nepřichází v úvahu posuzování dovolatelem namítaného uznání závazku žalovanou podle § 323 odst. 1 obch. zák., resp. uznání závazku podle § 407 odst. 3 obch. zák. částečným plněním dluhu.

Odvolací soud dále vůbec nezkoumal, zda předmětná smlouva uzavřená mezi účastníky není vztahem občanskoprávním nebo se případně jedná o vztah pracovněprávní.

Odvolací soud se měl zabýval okolnostmi směřující k právnímu posouzení v tom směru, zda profesionální smlouva ze dne 15. 2.1997 není pracovněprávním vztahem, jestliže některá ustanovení předmětné smlouvy nesla znaky pracovní smlouvy. Pokud by bylo možno dospět k závěru, že uvedená smlouva uzavřená mezi účastníky je pracovněprávním vztahem, pak by bylo namístě posuzovat, zda Ing. G. Š., jako generální manažer žalované a I. H., jako sportovní ředitel žalované nečinili právní úkon směřující k uzavření profesionální smlouvy jako osoby pověřené k tomuto právnímu úkonu ve smyslu § 9 zákoníku práce č. 65/1965 Sb., ve znění ke dni uzavření posuzované smlouvy, a zda předmětná smlouva je platným právním úkonem uzavřeným podle tehdy platného zákoníku práce a zakládá nárok žalobce na zaplacení požadované částky žalovanou.

Nejednalo-li by se v daném případě o pracovněprávní vztah, bylo nutno platnost uzavřené profesionální smlouvy a nároků z ní uplatněných posoudit podle občanského zákoníku, ve znění ke dni uzavření profesionální smlouvy.

Právní posouzení týkající se platnosti profesionální smlouvy ze dne 15. 2. 1997 a z ní uplatněného nároku na zaplacení 1 250 000 Kč s příslušenstvím je tedy neúplné, a tudíž nesprávné, a je důvodný dovolatelem uplatněný dovolací důvod, jímž namítal nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Nebylo-li možno dospět k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).